

LEGIT 3

LEgálna Insemináčná Tortúra

ÚVODNÍK

„Napiš úvodník, 1800 znakov aj s medzerami.“ Povedal mi vedúcko. Ale o čom? Myslím, že túto otázku si kladú často aj mladé divadelníčky a mladí divadelníci v období, keď majú začať pripravovať novú inscenáciu. Tém je neúrekom a festival je taký pestrý! Dalo by sa písať o všeličom. Aspoň zatiaľ by sa dalo. O inscenáciách nie, o tých píše porota. Dalo by sa písať o generáciách – veľká téma, top téma, zvlášť na generačnom festivale. Dalo by sa písať o Karolovi Duchoňovi, ktorý, súc mŕtvý, nijako nezaostáva, drží sa v popredí peletónu. Dalo by sa písať o tom, že starší z nás si pamätajú, kde boli, čo robili, keď sa dozvedeli, že padli Dvojčky. A že po tomto festivale si viacerí budú pamätať tento ročník, pretože to práve vtedy prasklo medzi Izraelom a Iránom. Dalo by sa písať aj o tom, že Elon Musk svojho kamaráta Donalda vlastne obvinil z pedofílie (aj keď FEDIM nie je Zlatá priadka). (Fajnšmekri si možno budú pamätať, že v prvý deň tohto kultúrneho podujatia mal pán premiér kontrolný deň na MK SR.) A niektorí zase už nikdy nezabudnú na zmeny v Ústave SR. A dalo by sa písať napríklad aj o Andrew Tateovi, keď sme na festivale mladých. Aj o Karolovi Filovi a jeho kvíze, o tom, kto Fila feeluje či Fila nefeeluje. (To nepíšem len kvôli pani Švoňavej, ja som si predvčerom na kvíze veru pár mien poznačil.) Dalo by sa písať o kávovare v porotcovni, ktorý je vyvedený z miery a nečudo, pretože na taký nápor nie je zvyknutý. Dalo by sa písať o bagetách. Dalo by sa písať o udržateľnosti! Dalo by sa písať o tom, ako sa Hotel Oko, kde sú ubytovaní viacerí festivaláci a festivalky,

zmenil na psí útulok. „Máme agráč,“ povedala ráno pani chyžná a ja som až na tomto festivale pochopil, že vystavovatelia svojich štvornohých miláčikov bez rozpakov vystavujú rôznym podmienkam a celým „útulkom“ sa valí ich žiaľne zavýjanie. Tuším sa tomu hovorí týranie. To nepíšem preto, že naháňam znaky, ale preto, aby bolo pri 20. ročníku na čo spomínať. A dalo by sa písať o... Ale je dopísané. Presiahol som 1800 znakov aj bez medzier. Nevediac, o čom písať, písal som o všetkom. A o nikom.

Uáš –mrd–

Nedalo sa mi spať

Podmienkou účasti na festivale je zmieriť sa s nedostatkom spania. Priam podpísať reverz od perín. Nachádzame sa na mieste s ohraničeným a vysoko koncentrovaným časom, kde takmer niet priestoru pre postelné scenérie. Všetci sa zhodneme, že iné je dôležité.

Aj mi je neľahké písať o tom, čo nie je. Pomôžem si preto ďalšími zmyslami. Ak má nedostatok spánku nejakú príchuť, tak je to aróma polovychladnutej instantnej kávy, dostatočne zvetranej.

Každého z nás obchádza spánok z objektívnych aj osobných príčin. Účastníci z divadelných súborov, herci a herečky najprv pripravujú svoje predstavenia, neskôr búrajú a upratujú, medzitým sledujú ďalšie predstavenia, ešte neskôr po večeroch oslavujú a netvorkujú. Napokon analyzujú a rozborujú.

Organizátori najprv vítajú, plánujú, riadia sa metodikou, na mieste sa nezastavia, hasia všetko čo páli, uvádzajú, uzatvárajú, po večeroch repete a netvorkujú. Festivalová porota sleduje, hodnotí, sleduje, píše, hodnotí. A rozboruje. Po večeroch... veď viete čo.

Festivalová redakcia najmä otravuje, pýta sa, snorí, sledí, načúva a vypočúva, po večeroch píše, číta, počíta, neľútostne a bezsenne tlačí a promuje.

Nájde sa aj chvíľa sem, okamih tam, ktorý by sme mohli stráviť v horizontálnej polohe s privretými očami. Vtedy však nastupujú mimoriadne okolnosti. V redakcii Hotela OKO sa pasujeme so psím útulkom, ktorý sa usalašil na celej chodbe. Neskoré noci a skoré rána obohacuje o psie árie a muzkály štekov.

Priznávam sa, na FEDIM-e som spal. Ale len veľmi neochotne a nespokojne. Budili ma nočné mory FOMO, nedopísané myslienky, dedoopýtané otázky, nedopité drinky.

Oddýchne si, sľubujem. Keď odohráte všetky predstavenia, zjete svoje bagety, rozoberiete všetky podarené aj nepodarené herecké akcie. A keď nadobudnete spokojnosť s tohtoročným FEDIM-om. Ako hovorí Einstein. Všetko má svoj čas.

Pani Švoňavá

Počas workshopu sa nedá urobiť chyba

Herečka, performerka, režisérka a zakladateľka nezávislého divadelného zoskupenia ODIVO Mária Danadová prijala pozvanie a na krátky čas vedie performatívno pohybový workshop *Od telesnosti k materiálu a späť*. A ja sama vediem rozhovor s ňou. Toľko rozdelenie kompetencií.

Na tohtoročný FEDIM si prišla nielen ako účinkujúca sprievodného programu (v inscenácii *Svetlonos*), ale aj ako lektorka. Prezrad' nám viac o svojom programe.

Náš workshop má vždy rôzne podoby podľa toho, pre akých participantov ho pripravujeme, alebo v rámci akého podujatia sa uskutočňuje. Maximálny počet účastníkov je dvanásť. Na FEDIM-e sa zameriavame najmä na hravé zadania, na rozvíjanie kreatívneho myslenia a bytia tu a teraz. Je to performatívny prístup, kde sa učíme reagovať, byť strategický alebo aj v rámci improvizácie pripravený na nové impulzy, nové okolnosti, ktoré prichádzajú a tie vedieť spracovať. Performer síce môže mať nejaký plán, no vždy ho môže v okamihu zmeniť, reagovať kreatívne na okamžitý podnet.

Veľa hovoríme aj o pojme multitasking. Čiže paralelné spracovanie podnetov. Vnímať a brať za partnera nielen hereckého kolegu, ale aj priestor, zvuk, rozličné objekty. Je zaujímavé, že keď performer pracujú s objektom a pohybom, nemajú tendenciu svoj pohyb estetizovať, skrášľovať a štylizovať, pretože sa starajú o objekt a reagujú na jeho potreby. Pokiaľ pracujem s objektom, v prvom rade potrebujem načúvať jeho potrebám, aby nastal rovnovážny vzťah, dialóg.

Majú tvoje workshopy fixnú štruktúru, alebo taktiež reaguješ v čase a priestore a priebeh upravuješ podľa potrieb?

Workshop má svoju štruktúru zadani, ktorú prispôbujem podľa toho, či je kolektív zohratý, či je to jeden súbor, alebo sú to spolužiaci. Alebo je to rôznorodá skupina ľudí, ktorá sa stretla po prvýkrát. Čiže aj podľa toho, ako sú participant na seba naladení, ako sa vnímajú a ako na seba dokážu reagovať.

Každá skupina má ale svoje individuálne potreby. Niekde nechýba koncentrácia a tam prejdeme do vyššieho levelu, kde pracujeme s témou subjekt – objekt.

Čo bolo podnetom, aby si sa začala zaoberať performatívnymi workshopmi. Užíšľa potreba z tvojho vnútra, alebo to bola žiadosť zvonka?

Moje workshopovanie začalo z vlastnej skúsenosti. Tým, že už počas vysokej školy, ale aj po štúdiu som sama absolvovala mnoho podobných podujatí. Z vlastnej skúsenosti teda viem, akými smermi má táto platforma impulzov posunula, otvorila dvere novým ideám a premýšľaniu. Tieto stretnutia dostávajú tvoje telo a myseľ do úplne nových situácií a súvislostí predtým nezažitých. Na školách sú to zväčša jasne dané partitúry, choreografie, ktoré performer napĺňa. Autorsky pracovať so svojím telom je však nová kapitola tvorby. Myslím si, že takéto sebarozvoj by mohol byť podnetný aj pre iných.

Priblížiš nám konkrétne zadanie, s ktorým sa participant stretne na tvojom workshope?

Spolupráca na workshope má viacero úrovní. Po čase sa dostávame k súťažnej hre zvanej master of multitasking. Na zemi vytvoríme mínové pole v ohraničenom priestore. Štartujú dvaja súťažiaci, ktorí zároveň balansujú s palicami na zátylku. Ich úlohou je postupne zbierať ďalšie palice rozmiestnené v mínovom poli. Popri tom všetkom musia vnímať svojho partnera a priestor.

To neznie vôbec jednoducho ...

Je to aj o stratégii, ktorej sa môžeš držať, zároveň je tam aj tvoj partner, na ktorého konanie musíš byť schopný reagovať.

Aké sú spätné reakcie účastníkov tvojich workshopov?

Prevažne pozitívne. Často mi hovoria, že takéto druh cvičení zatiaľ nikde nezažili.

Čo si ty želáš, aby si účastníci vzali z absolvovaného workshopu?

Byť schopný a pripravený reagovať a konať tu a teraz. Niekedy neexistuje akcia, len reakcia. Prestať si hovoriť: dnes zahráme naše predstavenie tak dobre, ako včera, alebo naposledy. Radšej si povedať: Vytvoríme ho tu, teraz a nanovo.

Stretávaš sa v priebehu svojich workshopov aj s nečakanými situáciami a reakciami?

Stane sa, že participant nepochopia zadanie tak, ako bolo z mojej strany myslené. Pochopia ho po svojom a je to úplne v poriadku. Práve vtedy vznikajú také krásne autorské záležitosti a naopak, vtedy zasiahnem ja a celý kolektív preladím práve tým novovzniknutým smerom. Tieto momenty ma veľmi bavia. Chyba počas workshopu neexistuje.

Aplikuješ metódy workshopu aj pri spolupráci na nových inscenáciách?

S Filipom Hajdukom sa o to snažíme. Často s ním vediem tento workshop, pretože ja som viac konceptuálna a Filip je viac improvizatívny typ. V mnohých spoločných situáciách na javisku sa na seba pozrieme a v okamihu reagujeme princípmi, ktoré skúšame na workshopoch.

Dokážeš si poradiť aj s menej participatívnymi účastníkmi, povedzme introvertami?

Ja som opatrný typ. Nechávam slobodu. Ak sa na workshope objaví takýto odmietavý typ, rešpektujem ho, ale aspoň nech to nekazí ostatným. Chce to len čas. V tomto prípade dobre funguje sila kolektívu. Nestáva sa to často, pretože tieto typy ľudí sa len zriedka prihlásia na tento druh workshopu. Ale v momente, keď sa otvorí a prejaví dôveru, je to magický moment. Sama to poznám. Nie som síce odmietavý typ, ale typ – cibuľa. Rozbaliť sa a odhaliť jadro.

Mám rada, keď ľudia prekračujú svoju komfortnú zónu, no práca ma naučila nelámať to cez koleno, lebo to ostane zlomené. Je potrebné naslúchať kolektívu, ako aj materiálu a viesť dialóg zoči-voči.

Môžeme z workshopu očakávať aj verejný výstup?

Nie, tento workshop je len o práci. Nehrozia nám žiadne tlaky a to je dobré. Je iné, ak s kolektívom pracujem dlhšie. Tentoraz sa venujem len dvom skupinám po tri hodiny.

Pani Šuoňavá

Hey Frida, you're simply the best!

Ulnenie Divadlo Falangir Kostolište

Pitevný stôl a LEDky. Rozprávame sa spolu, nepočúvame sa. Alebo sa počúvame až príliš. Povedz mi, čo ťa trápi láska. Počkaj, ešte odbavím rýchlych 30 eur. Balet, posilka, gymnastická stužka. „Ja tu budem vždy pre teba, aby som ťa viedla.“

Výborný hudobný koncept nás previedol svetom, do ktorého vekom poznačený porotca nahliadne už len vďaka fedimáckym inscenáciám. O réžiu sa tentokrát Beina Reifová podelila s členom súboru Brunom Vidanom a táto spolupráca – generácie jemne vzdialených tvorcov – sa totálne vydarila. Koláž situácií je výsledkom legitímneho inscenačného jazyka, ktorý si súbor z Kostolišta prispôbil svojmu veku a napokon úspešne naplnil.

Úvod v štýle Strýca Marcina, keď dvaja ochkajúci páncovia zo Záhoria prinášajú na scénu ťažký náklad v podobe ľahkých LED tyčí, a pritom sa obcerstujú (dnes sa vraj už nefajčí analógovo, takže na scéne zavoňal príznačný vape, a vzápätí si nedali na desiatu chlebič s parizerom, ale fajnový rozmočený burger), pobavil všetky vekové kategórie. Aj my starší sme sa búchali do stehien. Hneď na začiatku sme teda zistili, že sa súbor nebude brať vážne. Krátko nato nás inscenátori strihom preniesli do zvukovo-svetelne-herecky-pohybovo naplnenej jazdy, kde sme v jednotlivých obrazoch sledovali príbeh Mareka a jeho virtuálneho

operačného systému Fridy. A strihalo sa naozaj svižne. Nosný príbeh tvorcovia predeľovali scénami, v ktorých nám prinášali situácie zo života svojich rovesníkov a spôsobom takým, akým to cítia a vnímajú oni sami. Videli sme príbeh dvojice spoza displeja telefónu, na ktorom sa zarábali peniažky cez úprimné čítavacie platformy, alebo sme sa ocitli v pánskej časti fitka, do ktorého sa pripojila i ženská časť osadenstva. Akurát, že baletným krokom.

Frida samozrejme neposlúchala tak, ako by sme si v ideálnom svete predstavovali. Áno, máme tu príbeh o dobrom sluhovi a zlom pánovi. Ale veľmi efektne prevedený. Súbor výborne pracuje so strihom, svetlom ako súčasťou scenografie, krutým nadhľadom (gymnastické číslo s podkresom autorskej hudby, ktorá využívala i dronové zvuky). Skupinové výstupy intenzitou kontrovali výstupom sólovým.

Inscenácia bola v najlepšom zmysle slova znepokojujúca. „Takže o toto sa im jedná.“ Aha. A zdemolovaná detská izba v podobe nerezového pitevného stola len potvrdila vehementnosť a zohratosť súboru.

Roman Gombarček

Na západe od horizontu udalostí nič nové

Keď váhate, kde na mape Slovenska hľadať obec Kostolište, odkiaľ na FEDIM pricestovalo Divadlo Falangir, stačilo vyčkať prvé minúty predstavenia. A bol to skvelý nárečový fórik na začiatok.

Čo znamená názov Falangir?

Divadlo Falangir: (smiech) Netušíme. Nie, nie. V záhoráčtine slovo falangir značí prelietavého človeka. Je to vetroplach.

Spokojní s predstavením? Ušlo vám všetko podľa plánu?

DF: Už na druhej súťažnej prehľadke sa nám polámalo koliesko na stole. Na poslednej skúške sme ho načali, nalomili. Nevydržalo stres z postupového festivalu a odkotúľalo sa.

Neuviedlo vás to z miery. Zdá sa, že s odpadavými kolieskami máte ozaj skúsenosti. Aký bol vznik vašej inscenácie?

Bruno Vidan: Naša inscenácia bola inšpirovaná dvoma knihami, ktoré sme si čítali. *Nezadržateľná vlna* od Michaela Bhaskara a Mustafu Suleymana o budúcnosti a vplyve umelej inteligencie

a *Strašlivá závrť* od Benjamína Labatuta, ktorá hovorila o viacerých génoch, ktorí nezvládli svoj intelekt a zbláznili sa. Naše predstavenie je komentárom k téme umelá inteligencia a jej vplyv na ľudstvo.

Prezradíte mi viac o tvorivom procese?

BV: Inscenáciu sme dali dohromady asi len mesiac pred festivalom. Scenár sme vymýšľali kolektívne. Potom som ho spísal a tiež som pomáhal Beine Reifovej s režírovaním, najmä s asistenciou a poznámkami. Tvorivý proces bol ale demokratický a každý sa mohol vyjadriť a pridať nápad, ktorý sme spracovali.

Vo vašom predstavení som zaznamenal veľa vizuálnych riešení a scénografických prvkov. Unímal som chladnú atmosféru moderných technológií. Tento dôraz na vizuálnosť a choreografiu ste použili vedome?

BV: Myslím si, že je to náš rukopis. Aj predošlá inscenácia, bola založená na pohybovom divadle. Podľa mňa je to gýč, keď v divadle povieme všetko narovinu, preto sme išli formou pohybu. Aj posteľ bola pohyblivá. Už na prvom

stretnutí sme sa dohodli, že nechceme hrať divadlo len s postavami a dialógmi, ale chceme zapojiť symboly a metaforu.

Mali ste nejaké ďalšie inšpiračné zdroje, teda okrem kníh, o ktorých si hovoril?

BV: Našou najväčšou inšpiráciou je Beina, lebo ju všetci máme veľmi radi a vážime si jej názor. Futurizmom nás inšpiroval film *Matrix*. Všetky tie pasáže spracovania dát a divné digitálne zvuky. Chlad nerezového stola a neonové svietidlá.

Umelá inteligencia, technológie a budúcnosť sú prudko aktuálne témy nielen pre mládež, ale týkajú sa prakticky všetkých. Diskutovali ste aj o iných témach, ktoré stoja za spracovanie?

BV: Umelú inteligenciu sme preberali a rozoberali na sto spôsobov. Úplne nás fascinovala teória o umelej inteligencii ako novom božstve. Okrem toho sme hovorili aj o modifikácii ľudského tela a mnohých ďalších akútnych témach. Všetky z nich stoja za divadelné spracovanie.

Pani Šušňavá

Rozprávku, ktorej môžem dôverovať!

Trikrát svet mladého človeka. Generačne, vo vzťahových a sociálnych kompozíciách. Axiologicky, s reinterpretáciou morálnych noriem. Utopicky, v projekcii možných svetov.

Na podklade mimoriadne zaujímavo napísaného textu (autor Jakub Molnár) sa pred nami vynára intelektuálny tetris troch divadelne umne kreovaných línií (réžia Šimon Spišák). Prvá sa venuje príbehu mladých ľudí, ktorí hľadajú svoje miesto v rodine, kamarátskych vzťahoch i prvých partnerských vzťahoch. Druhá reviduje hodnotový systém prostredníctvom archetypov skrytých v rozprávkach (zároveň rozprávačský princíp, akcentovaný príbeh o troch prasiatkach). Tretia smeruje do budúcnosti k možným modelom fungovania sveta cez kritický pohľad na koncepty alternatívnych spoločností (Auroville – experimentálne, mesto, India, 1968 – súčasnosť). Tetrisom odkazujeme na štruktúru, spôsob skladby jednotlivých scén, ktoré do seba postupne zapadajú. V závere dielo vrcholí v takmer čechovovskom odkaze: všetci musíme pracovať na novom, lepšom svete.

Disponovaný a disciplinovaný herecký súbor nového projektu Divadla Jána Palárika – detskej

LIMONÁDOVÉ MORE

Absolventi detskej divadelnej akadémie DJP, Trnava

divadelnej akadémie zvládol naplniť dramaturgicko-režijnú koncepciu (dramaturgia J. Molnár, réžia Š. Spišák). Tá stavala najmä na minimalistickej práci s dôrazom vo všetkých zložkách hereckej práce (súbor možno podozrievať, že si túto postdramatickú „hru“ dokonca užíval). Význam-

ným aspektom inscenácie bol humor, presne dávkovaný a inteligentný.

Za obzorom kapitánskej čiapy Prasiatka číslo 1, 2 alebo 3 (?) tušíť rozprávku, ktorej by sme mohli dôverovať.

Diana Laciaková

SME CHYBA V MATRIXE

Hovorí sa, že nikto nedokáže všetko, ale to sú len slová závisť. Pravý opak je pravdou. Ako dôkaz vám dnes prinášame rozhovor s šéfredaktorom, dramaturgom, spoluautorom, lektorom, pedagógom, projektovým manažérom, ktorý o. i. aj nasledujúce slová zodpovedne skorigoval. S Jakubom Molnárom bola reč o inscenácii Limonádové more DDA DJP v TT.

Mohol by si nám predstaviť Detskú divadelnú akadémiu Divadla Jána Palárika v Trnave?

Vznikla pred šiestimi rokmi a spočíva na celoročnej spolupráci jej účastníkov a účastníčok s profesionálnymi lektormi/kami. Každý ročník sa spravidla završuje nejakým menším útvarom, nie plnohodnotnou inscenáciou. Ale vlni, pri príležitosti 50. výročia DJP v Trnave, sme sa chceli pokúsiť o niečo špecifické aj s našou DDA, preto sme oslovili na spoluprácu profesionálneho režiséra Šimona Spišáka, aby pre nás vytvoril inscenáciu. Následne sme spolu s mládežou simulovali celý

inscenačný proces – od prvej porady až po premiéru.

A už vtedy bolo jasné, že budete súťažiť na pôde amatérskeho divadla?

To nie. Primárnou ambíciou bolo, že inscenáciu otvoríme prvý ročník medzinárodného festivalu Teen Theatre Fest, ktorý organizuje DJP, a potom, že ju zahráme cca raz mesačne u nás v Trnave. Ale napokon kolegovia prišli s nápadom, že by sme sa mohli prihlásiť na súťaž amatérskeho divadla, lebo spĺňame všetky podmienky. Martin Križan sa na to organizačne podujal a dostali sme sa až na FEDIM.

Ako vznikalo libreto?

Začalo to oslovením Šimona Spišáka, s ktorým sme potom premýšľali, čo by mohlo byť látkou pre túto inscenáciu. Objavili sa rôzne námety, napokon sme sa rozhodli pre tému – nedostatok predstavivosti a ruka v ruke s tým tému imaginácie, fantázie a ich dôležitosti. Hoci vznikli nejaké základné nápady, lákalo nás, aby to bola kolektívna tvorba. Spoločne s poslucháčmi/kami akadémie sme potom pomaly speli k výslednému tvaru. Aj s pomocou reportáže Katarzyny Boni s názvom Auroville, vydal ju Absynt, o meste,

ROZHOVOR

ktoré naozaj vzniklo a ja som ho osobne navštívil. Šimon dokumentárne východiská zase obohatil o rozprávkovosť a hravosť.

Tri prasiatka...?!

Áno. A ďalšie časti – polročné vysvedčenia atď., to už potom dotvárali priamo decká.

Akú bol zástoj Dany Droppovej, pedagogickej spolupracovníčky?

Veľmi nám pomáhala pri zoznámení sa s deťmi, pri nadviazaní kontaktu, zároveň vedela, kto má aké silnejšie a aké slabšie stránky. Neskôr chodila na skúšky a dbala na niektoré technické okolnosti hereckého prejavu – zrozumiteľnosť, vnímanie partnera/ky atď. A patrí jej právom veľká vďaka za výkony, ktoré sme dnes (včera, pozn. red.) videli.

Aká je budúcnosť tejto inscenácie?

O pár dní hráme na festivale Dotyky a spojenia, za čo sme tiež veľmi vďační, nečakali sme to.

Takže ste si to zariadili šikovne – vystupujete aj medzi amatérmi, aj medzi profesionálmi...

Presne tak. Sme chyba v Matrixe.

–mrd–

Videli ste už niekedy zakonšpirovaného psychiatra?

Pidžoň. Dzivy nazov! (redakcia, láskavo neo-pravovať!) Za taký by sa nemusel hanbiť ani majster Džumelec, ktorý má „Dž“ vo zvláštnej úcte. Je pravda, že keď som po predstavení pred divadlom počul 5-ročné deti trochu „neobratne“ opakovať tento šikovný košícky novotvar, usmial som sa pod fúz. Žeby nová lingvistická namotávka?

Malinový kompromis (oni sa v tých názvoch zjavne vyžívajú) nám naservíroval divadelný dezert, na ktorý sa zlietla letka prepnutých holubov. Pardón, dronov – veď viete, ono nič nie je také, ako to vyzerá. Aspoň tak sa nám to snažia nahovoriť ľudia, ktorí potrebujú ovládať iných. Téma konšpiračných teórií sa vinie naprieč spoločnosťou a nevyhýba sa ani vzdelaným ľuďom, doktorom,

politikom či vedcom. Ako sa majú vo svete tekutej „pravdy“ vyznať mladí ľudia, keď im dávajú taký žalostný príklad často rešpektované autority?

Súbor si vybral vysoko aktuálnu tému a spracoval ju s vtipom, údernosťou a fantáziou. Vymysleli hoax taký absurdný, že uveriť mu by malo byť údelom len ozajstného blázna. Ale nie. Po získaní si mládeže trpiacej epidémiou samoty sa zakusne aj do psychiatra, ku ktorému bezradná matka zavedie svojho syna, o ktorého sa bojí. Súboru sa podarilo obsiahnuť viaceré okolnosti tejto reťazovej reakcie a vo svižnom tempe divadelnej miniatúry, kde neostalo miesto pre nič nadbytočné, pred nami odohrali herecky disponované a presvedčivé charaktery a vypointované scény. Úsporná a funkčná scénografia a kostýmy organicky podporili úprimnú autorskú výpoveď mladých tvorcov, zatiaľ čo veľmi zdatne skomponovaná hudba na mieru bola príjemným prevkapaním a podporou atmosféry predstavenia.

Tempo inscenácie *Pidžoň*, herecké výkony a nápaditosť nakoniec u mňa zastrelili aj občasnú nelogickosť či inscenačné zakopnutia, pretože ak sa mám na čo pozeráť, obvykle ma menej zamrzia. Pretože kurz je nastavený dobre a korekcie sú bežným chlebíkom divadelníkov. Pretože stále je kam rásť a vždy je viacero správnych riešení.

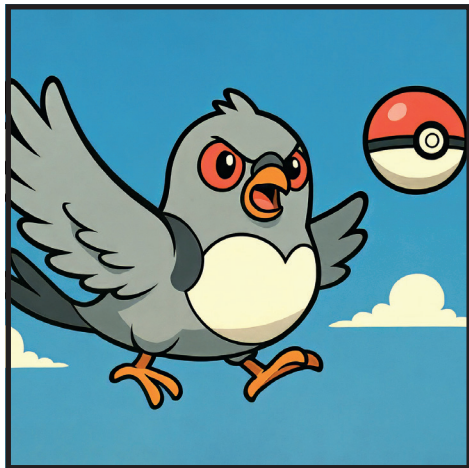
Marek Kundlák

ZÁKLADNÁ TYPOLÓGIA HOLUBOV

Redbull im dáva krídla, starká na Václavskom námestí kus pečiva, ochotníci z Košíc kreatívnu pozornosť. Na svete v súčasnosti existuje približne 950 plemien holubov, pričom podľa ich vlastností rozdeľujeme na: okrasné, poštové, športové a nebezpečné. A práve pre lepšiu orientáciu poslednej čelade vám prinášame jej typických reprezentantov.

Holubica mieru

Majestátne stvorenie biblických rozmerov, ktoré sa ako symbol v umení prvýkrát objavilo už v staroveku. V ústach nosí chuchvalec ratolesti a nesie pocit nádeje alebo vodnatej hnačky.

Pokémon Pidžoň

Pochádza z východoslovenskej provincie a dorastá do výšky aj 1,7 metrov. Schopnosti: rožková búrka, kamikadze na turistov a východ-záchoď-serem-juj. Slabosti: Mačacie hlavy, rozbalený sáčok chipsov.

–mol–

Malý holub

Povera roznášajúca sa medzi prostoduchým obyvateľstvom. Mutujúci hoax na úrovni pandémie koronavírusu. Účinné na odplašenie sú hliníková fólia, Martin Jakubec alebo senzor radioaktivity.

Národ holubičí

Antropologický termín označujúci skupinu dezoorientovaných členov rodu homo. Charakteristickým rysom takejto skupiny sú deravé eurofondy, pasívna agresia a lietanie na všetky štyri svetové strany. S holubicou mieru má spoločnú diplomáciu vo výpredaji.

To, o čom sa nehovorí

Mestské divadlo mladých z Levíc sa v inscenácii *Stabat Mater* s odvahou pustilo do mimoriadne silných a spoločensky rezonujúcich tém, akými sú znásilnenie, domáce násilie či kritika rigidných cirkevných inštitúcií. Počiatkový slubný ponor do tabuizovaných tém sa však postupne začal strácať v zvolenej divadelnej forme.

Sledujeme príbeh chovankyň katolíckeho internátu, medzi ktoré prichádza nová obyvateľka, Mária. Vizuálna stránka inscenácie je premyslená a funkčná. Tvorcovia umne pracujú s minimalistickou scénografiou, ktorej dominuje kríž na podstavci, slúžiaci ako duchovný symbol aj praktický herný prvok. Vitrážové okná po jeho stranách sa vďaka jednoduchej hereckej akcii s ľahkosťou menia na posteľ, čím sa plynule presúvame z prostredia kostola do internátnych izieb. K čitateľnosti prispieva aj kostým – dievčatá sú odeté v uniformách, ktoré definujú ich postavenie, duchovná sestra má na sebe rovnosť a vizuálne vyčnieva chlapec v trblietavom, vyzývavom kostýme na vysokých podpätkoch, symbolizujúci pokušenie. Tento vizuál dopĺňa jeden z najsilnejších pilierov inscenácie – zvuk. Hudobná dramaturgia tu nie je len podkresom, ale plnohodnotným nástrojom, ktorý vyvoláva napätie a nepokoj. Silne pôsobí napríklad úvodná sekvencia, kde z nahrávok zaznievajú traumy, ktoré predchádzali umiestneniu dievčat na internát.

STABAT MATER Mestské divadlo mladých, MsKS, Levice

Súdržný výkon podáva aj herecký kolektív. Mladé herečky a herec pôsobia na javisku sústredene a energicky, udržiavajú si vysoké nasadenie počas celého predstavenia. Ich prechody medzi jednotlivými mizanscénami sú plynulé, pohybové sekvencie zvládnuté a jazykový prejav zrozumiteľný a kultivovaný. Inscenátori nám tak ponúkli

divadelne a technicky zvládnuté dielo. Jeho sila však zaniká vo forme, ktorá miestami sklzá k žánrovému gýču, najmä v pohybových sekvenciách. Tvorcovia nám ukázali, že dokážu vytvoriť autentické a silné atmosférické situácie, napriek tomu sa nechali zlákať prehnanou estetizáciou.

Eva Miklisová

RADA BY SOM ZAŽILA MAGICKE VECI

Nemám to ja šťastie? Včera beštiálny Miro z Partizánskeho, dnes čarodejníka Nela Blažeková z Levíc. Ak ste si mysleli, že práca redaktora je monotónna, dajte si jablko. Nela ma totiž takmer zakliala (úsmevom a sympatiami).

Inscenácia je inšpirovaná divadelnou hrou Mária Magda, no napriek tomu v nej zaznejú rôzne historické fakty a spomenú viaceré dejinné postavy. Prechádzali ste v rámci skúšobného procesu nejakým hlbším štúdiom?

Bol to náročný a obrovský proces. Sama som podobne rozsiahlu inscenáciu dovtedy neskúšala. Viac ako 50 % výsledného tvaru vzniklo tak, že sme sa o téme iba dlho rozprávali a prinášali svoje názory a skúsenosti. Pre nášho režiséra bolo dôležité, aby sme námetu rozumeli. Ale pre nikoho z nás nebola tá téma nová. Dlhú dobu sme o nej diskutovali už niekoľko rokov dozadu.

Viem si predstaviť, že inscenáciou u niekoho vzbudíte pocit kontroverznosti či pohoršenia. Zažili ste aj menej prajné reakcie publika?

Prekvapilo ma, že naše staré mamy, hoci sú veľmi veriace,

nás vôbec neodsúdili. Vysvetlili sme im, že nechceme kritizovať kresťanstvo. Už na začiatku predstavenia zaznie replika „spoliehame na vašu otvorenú myseľ“. A ak ju mať otvorenú naozaj budete, myslím, že sa preniesiete cez všetky nasledujúce obrazy a témy. Dúfam, že výpovedná hodnota bude vo výsledku silnejšia ako kontroverzné momenty.

Takže na vás nikto dosiaľ nehodil zhnité jablko?

Samozrejme, stretli sme sa aj s negatívnou spätnou väzbou. Podľa mňa by však dobré divadlo malo podnietiť diskusiu.

Čo sa ti včera snívalo?

Že zo skrinky vyliezol diabol a ponúkol mi jablko.

A čo s toľkými nezjedenými jablkami po každej repríze urobíte? Štrúdlu?

Člen súboru Rasťo z nich robí koláče alebo jablkové smoothie, ktoré nám potom nosieva na skúšky. Neboj, nikdy sa nevyhodí, aj keď ich počas jedného predstavenia využijeme dosť.

Metalová kapela alebo gospel? Metalová kapela.

Dievčenský katolícky internát alebo strojnícke učilište v Uzbekistane?

Internát. Pretože sa tam dejú všetky magicke veci, ktoré ste dnes videli a ja by som ich aj rada zažila.

Začína tu byť trochu teplo. Predtým, ako ma premeniš na mačku, mi ešte povedz, aký ďalší kus ako súbor chystáte.

To ešte neviem, ale určite niečo dobré vymyslíme.

Nepochybne.

SPOMÍNAME NA MINULÉ FEDIM-Y

2014

Vylodili sme sa. Akcii predchádzala dôkladná špionáž terénu a množstvo klamlivých manévrov. Do úvahy prichádzalo viacero lokalít, ale ústredie sa napokon rozhodlo, že to bude tu. Terén síce kladie mnohé výzvy, ale po ich zdaní sa odhalí výborné zázemie s priateľským obyvateľstvom. Kolaboruje dokonca aj miestna samospráva. Z takejto základne sa dá podniknúť invázia do celej krajiny. (...) Tisovec je dobytý, Tisovec je náš! No je Tisovec rád?

Samo Trnka, festivalový denník č. 1

2015

(...) Čiže fakt, argumenty sú na strane mladého divadelníctva. To som ja, trebárs, nikdy nebol, a keď vidím, akí ste vy, tak vám úprimne závidím. Totiž, býval som nesebavedomý tučko, zato s názorom, a dnes už viem, že divadlo by pojalo aj takého, vďačne. Lebo mladé divadlo pojme ľudí všetkých tvarov a farieb, stačí podnetný nesúlad pováh. Netreba ani talent – ten sa možno ukáže časom, a keby aj nie, vyvaží sa to nasadením. Alebo zamaskuje drobnou rolou. Dôležité je byť tam, byť pri tom.

Samo Trnka, festivalový denník č. 1

2016

Na divadelných festivaloch je skvelé, že sú to jediné istoty, ktoré človek v živote má. A nie také tie billboardové, ale ozajstné. Viete, že vám bude večer fakt dobre, ale zároveň viete, že to ráno budete fakt ľutovať (tí, ktorí ste neľutovali predvčerom či včera, ľutujete dnes). Viete, že tam nájdete ľudí, na ktorých sa môžete spoľahnúť. Ľudí, ktorí zvečnia vaše – večer ešte hviezdne – momenty (ráno sa to už volá poklesky) tak, aby sa to uchovalo pre ďalšie generácie. Viete, že tam sú zákonite čudní ľudia a preto viete, že zapadnete.

Zuzana Galková, festivalový denník č. 2

2017

Najväčšou hrozbou ochotníckeho divadla jednoznačne je jeho vysoká návykovosť, na ktorú vás nikto vopred neupozorní! Či už ste tvorca alebo sedíte v hladisku. Pri neprofesionálnosti človek nikdy nemôže tušiť, akú tému si vyberú a spracujú – lebo majú slobodu vybrať si akúkoľvek. To je dôvod, prečo sa na ochotníkov vždy teším a prečo som ani na chvíľu neváhal, či chcem ísť na FEDIM. No a ak ste tvorcom, tak je to ešte horšie. Až prvýkrát pocítite radosť z výsledku spoločnej práce, ovenčenú potleskom, je veľmi ťažké prestať.

Michal Jaskaň, festivalový denník č. 2

2018

Milí mladí návštevníci FEDIM-u!

Nastáva vám niekoľko veľmi ťažkých dní. Nielen, že vám pod nohy bude hádzať poľená nočná života a prípadne alkohol. Nielen, že musíte podať umelecký výkon a potom strpieť jeho zhodnotenie porotou. Ale ten najväčší stres je, že sa nachádzame v kotline, kde môže byť signál dátových sietí občasný, ak nie priam žalostný.

Samo Trnka, festivalový denník č. 1

2019

Časový harmonogram FEDIM-u tak, aby každý všetko stíhal. Súbor pripraví a zahrať, diváci pozrieť a vychutnať, porota komentovať a redakcia všetko z toho. Riešenie: z FEDIM-u urobiť menší šesťnásťdňový festival, každý deň jedno predstavenie.

Viktor Ureš, festivalový denník č. 3

2020 – 2021

Oba ročníky sa neuskutočnili kvôli pandémie koronavírusu.

2022

Rok sa s rokom zišiel a FEDIM-u nikde. Áno, aj také roky boli; také roky boli dva. Postihla nás hnušoba a mrzko nás poznačila. U nás doma z toho bol nečakaný prírastok – pribudli nám štyri nové akváriá, dva hlodavce a tri korytnačky. A syn.

(...) Lenže rok sa s rokom zišiel a FEDIM tu zrazu je. A keď je tu konečne zase FEDIM, my nemôžeme byť nikde inde ako tu, s ním, a na ňom. Táto prehliadka ochotníckeho divadla prestala byť samozrejmom súčasťou nášho života, stala sa oslavou jeho obnovy.

Samo Trnka, festivalový denník č. 1

2023

Zase treba písať úvodník do posledného čísla... Kristušať neky! FEDIM má trvať tri dni, tak kam sa podeli? Podľa mňa mi niekto potajme šlohol sobotu. Poprosím do konca festivalu vrátiť, stačí aj diskretné nechať v redakcii pri počítači, sľubujem, že to nebudem rozmazávať.

(...) A len tak, z ničoho nič, je po tom. Ostáva mi len zbalit techniku, vyplatiť sekeru u Martinky na bare, nasadnúť do auta a odísť za faktúrami, kalendármi a menzesmi. Za tým, čo nazývame život. A ja nemám zlý život, to aby ste i nemysleli. Ale... Nenecháte si ma tu?

Samo Trnka, festivalový denník č. 4

2024

Netajím sa tým, že k FEDIM-u mám nesmierne vrúcny vzťah. Príčin prečo je to tak, je viacero. No tou najzásadnejšou je skutočnosť, že minimálne raz do roka mám akúsi zvláštnu záruku, že stratenú vieru v ľudstvo alebo aspoň kúsok z nej opäť nájdem. Teda nájdem... Prinesiete mi ju vy, mladí divadelníci. Prinášate ju občas s príjemne pridrplym ironickým úsmevom či úprimnými zamysleniami „kam smerujeme“, odvahou otvárať tabu alebo schopnosťou zasmiať sa sami na sebe (aj na nás).

Zuzana Galková, festivalový denník č. 4

Fotoreport: Spomienkový večer

PIDŽOŇ

DS Malinový kompromis, ZUŠ Bernoláková 26, Košice

Kundlák: Rád vás vidím...

Lelková: Holúbkovia.

Laciaková: Holubičky.

Kundlák: Hlavy pidžonie, výborné. Kde ste zohnali?

Lauffová: Allegro.

Kundlák: Prosím?

Lauffová: To je internetový obchod.

Gombarček: Prepáč, že som ti skočil do reči. Ale budem fest rýchly.

Laciaková: Určite.

Gombarček: Jednu vec mi ešte vysvetlite, ktorú aj tak nepochopím.

VLNENIE

Divadlo Falangír, Kostolište

Gombarček: Je zaujímavé, že tak ako sa menia tektonické dosky, mení sa neustále jazyk.

Bruno Vidan: Zbúchali sme to na hodine len tak z voleja.

Gombarček: Vy ste nefungovali ako dobre nama-zané stroje. To myslím v dobrom.

Gombarček: Inscenácia mala... Česi to povedia... Je to také slovičko na tri písmená. Tuná pán redak-tor (*ukáže na Dacha*) sa tak podpisuje... No...

Lelková: Tak to povedz.

Kundlák: To nie je vulgárne.

Gombarček: Mrd.

Beina Reifová: My sme mali, napríklad, v di-vadle mrdník.

Reifová (o súbore): Oni sú laboratórium, ja to len pozorujem.

Gombarček: Ťap, ťap, ťap a my vieme, kde sme.

Gombarček: Ten stôl padol ako Bastila.

Reifová: Chcem vyzvať organizátorov aj Národné osvetové centrum, aby nedávali Kundláka do poroty. (*Ďalej pokračuje v záhoráckom dialekte.*)

Lelková: Mne sa páčila záhoráčtina, škoda, že ste s tým nepracovali viac, bol by to zaujímavý kontrast s tým smart jazykom.

LIMONÁDOVÉ MORE

Absolventi Detskej divadelnej akadémie DJP, Trnava

Laciaková: Rozprávať sa s profesionálmi... No neviem... Môžeme si len povedať – vyšlo/nevyš-lo. Za mňa vyšlo. Mne sa páčil intelektuálny tetris.

Laciaková: Poprosím vás, kolegovia, o nejakú konštruktívnu kritiku, lebo mi to nejako nejde.

Gombarček: Ako môže mať Bajaja husársky kabátik...? Žartujem.

Kundlák: Celý čas som si hovoril: „Dajte mi kľúč, dajte mi kľúč, dajte mi kľúč...“ A ja som ho nedostal, ale pritom som sa dobre bavil.

STABAT MATER

Mestské divadlo mladých, MsKS Levice

Laciaková: Ja sa na vás tak rada pozerám, posadte sa inak. (*Premiestnia sa.*) To je krásna kompozícia.

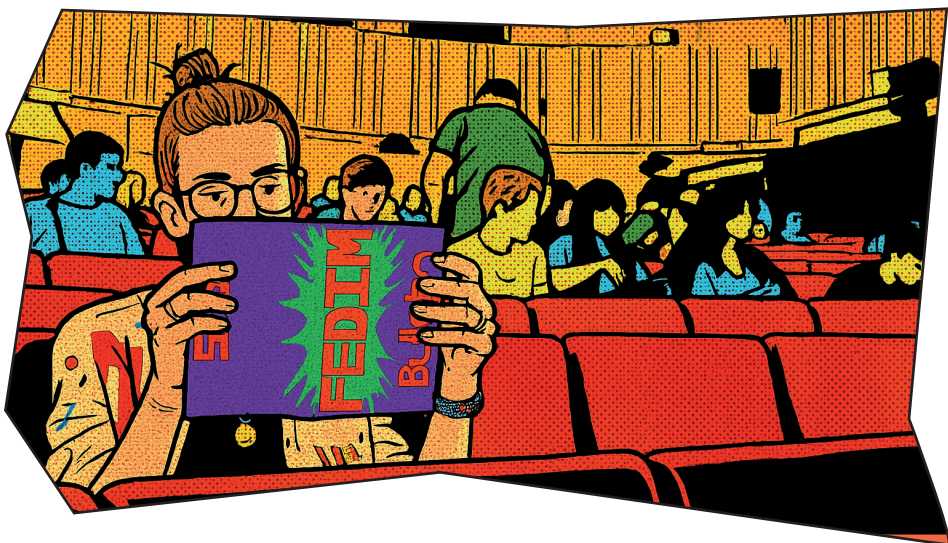
Laciaková: Pri takejto atmosfére si treba kurev-sky dobre premyslieť, kde pridať a kde ubrať plyn.

Laciaková: Diabla ste zámerne štylizovali ako príslušníka LGBTI komunity?

Petr Mészáros: Nie.

Gombarček: Viete, čo je strašidelné? (*Dlho mlčí.*) Toto bolo strašidelné.

Spracoval – mrd–

NAJRAŽ

Redakcia: Jakub Molnár - šéfredaktor, Miro Dacho - redaktor, Miroslav Švoňava - redaktor, Michal Hricko - grafik. Foto: Miloš Štefanka, Jana Nádašdyová. Náklad: 150 ks. Uydáva Národné osvetové centrum, Bratislava a Krajské osvetové stredisko v Nitre.